

Majíce na vědomí zaměření této konference jsem se zaměřil hlavně na kulturní orientaci činnosti spolků ve Švýcarsku. Je však důležité si uvědomit, že kulturní působení spolků a jednotlivců mají i politický význam. Nejde o povšimnutí si všeho, co bylo na kulturním poli pořádáno různými spolky ve Švýcarsku během jejich existence, ale o poukázání na příkladech na to, jak pojátkem exulantů a emigrantů ve Švýcarsku byla a je kultura v různých formách, která však přes historická témata se dotýká i politického zaměření a působnosti. Ale i obráceně, bývalá a dnešní politická činnost spolků je neoddělitelně spojena s kulturou a kulturností jedinců a společnosti.

Pohledem zpět, ale i z přítomnosti, si uvědomujeme, že kultura, včetně sokolské a sportovní činnosti, spojovala zájmy jednotlivců a organizací v různých dobách jak exilu tak i emigrace. Kultura a kulturnost, kterou jsme si přinesli z domova, se obohacovaly v místním prostředí o pozitivní místní zkušenosti a vážené rysy kultury našich nových domovů.. Naše spolky sdružovaly a sdružují ke kulturní spolupráci ty krajany, kteří vedle snahy o integraci do místní společnosti si aktivně uchovávali vzpomínky na rodnou zem. Po návratu Československa k demokracii v roce 1989 chtějí spolky i jedinci účinněji a intenzivněji informovat místní veřejnost o blízkosti a prolínání kulturního a politického vývoje našich zemí.

Ve Švýcarsku jsou dnes mnohé krajanské spolky sdruženy ve Svazu spolků Čechů a Slováků ve Švýcarsku, který vznikl v roce 1915 v Bernu, jako Ústřední svaz českých spolků ve Švýcarsku. Svaz spolků sdružuje s časem se měnící počet spolků, kterých je dnes 14, z nichž jsou některé sokolské jednoty sdruženy v úspěšně činnou Švýcarskou župu sokolskou. Nejstaršími spolky Svazu spolků jsou Beseda Slovan v Ženevě od roku 1901, Beseda Svatopluk Čech v Curychu od roku 1910, Spolek Domov Basilej, který fungoval v letech 1889-1895 a byl obnoven v roce 1909.

Po roce 1989 se převažující negativní postoj švýcarských spolků a jednotlivců vůči vládě ČSR/ČSSR změnil ve snahu o aktivní pomoc a spolupráci s ČSR a ČR. Spolky ve Švýcarsku procházely vlastně dvěma hlavními orientacemi své činnosti vzhledem k rodné vlasti. V době exilové činnosti (válka a období 1948 - 1989) je to hlavně politická OPOZICE a kultura, v době po roce 1989 je to především kultura a politická SPOLUPRÁCE.

Svaz spolků dnes spolupracuje s ČR prostřednictvím Stálé komise Senátu PČR pro krajany v zahraničí a její Konzultační radou, se zmocněncem MZV pro krajany a prostřednictvím osobních kontaktů. Jeden ze dvou místopředsedů Svazu spolků je zaměřen na spolupráci se Slovenskou, zatímco já jsem byl zvolen místopředsedou Svazu se zaměřením na spolupráci s organizacemi a úřady ČR.

Finančně jsou spolky a Svaz spolků ve Švýcarsku závislé na členských příspěvcích (40–60 švýcarských franků za člena a rok, z čehož spolky sdružené ve Svazu přispívají Svazu spolků 3 franky za platícího člena a rok), na výdělcích z akcí (hlavně plesů) a na darech jednotlivců a nepravidelných mecenášů. Významným příspěvkem je dobrovolná práce členů a funkcionářů spolků a dále dotace MZV, kde pomoc je svým způsobem použita i ve prospěch ČR. Zpravodaj, měsíčník Svazu spolků, dostává v některých obdobích od Svazu částečnou podporu. Přes dnešní krizové finanční podmínky doufáme, že budeme moci nadále realizovat naše úkoly a spolkovou činnost.

Svaz spolků ve Švýcarsku hlavně koordinuje činnost spolků. V tomto směru byly organizovány za přítomnosti delegací ČR, Švýcarska i jiných zemí oslavy státních svátků, účasti na mezinárodních oslavách konce 1. a 2. světové války, koncerty, přednášky a setkání představitelů ČR s místními úřady. Svaz podporoval a koordinoval i náboženské slavnosti a akce. V době exilové činnosti byly pořádány bezplatné kurzy češtiny dobrovolnými učitelkami v exilu. Dnešní činnost Českých škol bez hranic je našimi spolky též podle potřeby podporována v souladu se snahou Ministerstva zahraničních věcí, eventuelně Ministerstva školství, pro zajištění výuky jazyka i pro děti občanů ČR

pracujících dočasně mimo republiku. Svaz spolků podporoval v minulosti bohatou a záslužnou činnost sokolských jednot až po Všesokolské slety zahraničních Sokolů. Činnost Československých skautů ve Švýcarsku je významná a velmi pozitivní pro zapojenou mládež a její vztah k českému původu. Po roce 1989 se Svaz a spolky zaměřily na materiální, finanční a organizační pomoc republiky na znovu nastoupené cestě k demokracii. Finanční podpora byla zaslána např. Občanskému Fóru, nemocnicím (lékařské přístroje a léky), a místním úřadům při povodních a přírodních pohromách.

Popis historie a činnosti Besedy Slovan v Ženevě i s výhledem do budoucna je jedním z mnohých možných pohledů na spolkovou činnost jednotlivých spolků Čechů (i Slováků) ve Švýcarsku, kde se kulturní a politická zaměření prolínala, podle období a politického dění v Evropě. Beseda Slovan vznikla v r. 1901 zásluhou studentů, řemeslníků a podnikatelů, kteří v počátcích spolkové činnosti přispěli k státotvorné činnosti T.G. Masaryka a jeho spolupracovníků během jejich působení v Ženevě a potom ve světě. Činnost zahraničních spolků Čechů a Slováků v zahraničí byla odborně popsána v mnohých studiích a knihách, z nichž kniha Dr. Stanislava Broučka Cestami demokracie odborně popisuje významnou činnost ženevské Besedy Slovan hlavně do konce 2. světové války.

Početný exil československých občanů do Švýcarska po roce 1968 značně posílil stávající česko-švýcarské spolky a Besedu Slovan v Ženevě. Exilové vlny 1948 a 1968 byly jen ojediněle dělítkem mezi námi, což se časem a další součinností upravilo a vyjasnilo. Někdy se projevující a uměle vyvolávaná averze dnešní domácí české veřejnosti vůči zahraničním krajanům exilu byla a je chápána jako výsledek záměru levicových kruhů oslabit náš eventuelní politický vliv nebo je vinou neinformovanosti a někdy mylné závisti jedinců.

Na dnešním zlepšování vztahu občanů a některých úřadů ČR ke krajanům v zahraničí má velkou zásluhu Senát v čele s Přemyslem Sobotkou a Jiřím Liškou, a dále MZV svým pracovištěm zmocněnce pro Čechy v zahraničí. Jejich přímá účast nebo udělené záštity nad pořádanými akcemi našich spolků a finanční pomoc udělovaná na vytyčené akce nás sblíží se životem v ČR. Naše spolupráce s Poslaneckou sněmovnou byla zatím minimální, ale po nedávném setkání v Ženevě s paní Miroslavou Němcovou během její účasti v OSN v Ženevě v červenci 2010, kde byla společně s předsedou Senátu Přemyslem Sobotkou, věříme v příznivý vývoj možné spolupráce. Během velmi příjemného setkání na rezidenci Stálé mise ČR v Ženevě, svolaného na přání předsedů obou komor českého parlamentu, jsme poukázali na dnešní i výhledovou činnost Svazu spolků ve Švýcarsku a ženevské Besedy Slovan. Jsme si též vědomi toho, že situace krajanů v různých zemích se kategoricky liší, a že orgány ČR to správně hodnotí v rámci objemu a zaměření svých podpor.

V kulturních akcích Besedy Slovan v Ženevě během posledního období jsme hlavně zaměřeni na akce, které dokreslí našemu okolí úzkou souvislost historického a kulturního a tím i politického vývoje našich zemí v rámci Evropy a posílí zdravou národní a kulturní identitu s vazbou na místní kulturu nového domova. Je to v souladu se Závěry a rezolucí č. 5 předcházející konference pořádané v roce 2003 v Praze. Dnešní zaměření spolku je možné shrnout do několika základních kapitol:

Česká reformace/husité a reformační vývoj v Ženevě

Obnova samostatnosti ČSR a TGM v Ženevě s návazností na Husův odkaz a kulturní dědictví

Jan Hus a návaznost na zrod Calvinismu

Okupace z r. 68 a cesta návratu demokracie v ČR

Věstonicko a paleolit

Informace o minulosti českých zemí

Jan Masaryk, první předseda WFUNA 1946 -1948

Znovuobnovení činnosti ženevské Nadace Jan Masaryk

Na diapozitivech byly uvedeny ukázky spolkových akcí. Stojí za zmínku, že již v roce 1921 si MZV ČR uvědomilo význam přítomnosti jména Jan Hus v Ženevě a vydalo publikaci ve francouzštině Jan Hus ve městě Jana Kalvína. A k tématu Jan Hus v Ženevě historie navázala jméno a činnost T.G.

Masaryka, který se v r. 1915 zúčastnil ženevských oslav jako vzpomínky na 500 let od upálení Mistra Jana Husa, kde T.G. Masaryk jako hlavní řečník poprvé promluvil na mezinárodním poli o záměrech k obnovení státnosti našich národů. Naše dnešní činnost připomíná tyto události ženevské veřejnosti při různých akcích za účasti delegací ČR. Vytesání jména Jan Hus na památník před stěnou Reformace v Ženevě, pojmenování ženevské ulice jménem T.G. Masaryka, slavnostní vzpomínka na upálení Jana Husa během jubilejních oslav Jana Kalvína charakterizují jedno ze zaměření kulturních akcí ženevských krajanů, které svým obsahem připomínají a spojují epizody našich dějin s ženevskými a mezinárodními historickými událostmi.

Pamětní deska na výše uvedené oslavy z roku 1915 byla instalována na Reformační sál Jednotou Bratrskou v roce 1920 a po demolici domu v letech 1970/71 byla uskladněna. Po r. 1989 byla věnována ženevskou církví Besedě Slovan, která ji darovala Stálé misi ČR při OSN v Ženevě jako symbol spojitosti ženevských a českých událostí. Paní Alice Masaryková žijící v Ženevě uvedla ještě v roce 1947, že Ženeva je kolébka obnovy naší samostatnosti. Červencové setkání Besedy Slovan a předsednictva Svazu spolků s předsedy obou komor PČR v Ženevě před touto pamětní deskou umístěnou na Stálé misi ČR pro nás symbolizuje politickou kontinuitu české samostatnosti. Hus, Masaryk, ČSR, ČR jsou součástí historie Ženevy a popularizace těchto informací je prospěšná jak naší rodné zemi, tak i novému domovu.

Do kategorie kulturních činností spojených s dobou okupace ČSR v r. 1968 a pořádaných různými spolky patří mnohé opakované oslavy před sochou Jana Palacha ve Vevey, kde byly připomínány oběti na životech mladých lidí té doby. Postoj švýcarské veřejnosti a úřadů jsou v tomto směru příkladné při spolupráci na těchto pietních vzpomínkových akcích. Delegace Senátu ČR, velvyslanectví a Stálé mise ČR při OSN stejně jako účast některých poslanců Parlamentu ČR přispěly k důstojnosti těchto oslav. Většina těchto a podobných oslav byla konána pod záštitou předsedy nebo místopředsedy Senátu PČR, pokud se nemohli osobně zúčastnit.

Málo známé a relativně důležité informace o historickém a kulturním vývoji na území dnešní ČR se týkají archeologických nálezů na území Věstonic a Pavlovska. V mezinárodních publikacích jsme narazili na ojedinělé informace oznamující různá světová prvenství tamních nálezů a vědeckých závěrů. Na naši žádost a s našim finančním příspěvkem vydal Archeologický ústav AVČR nové dvoujazyčné DVD s informacemi citovanými v zahraničních publikacích jen odděleně a jednotlivě. Tyto informace poukazují na vyspělý rozvoj tehdejší civilizace na uvedeném území dnešní Evropy. Informace patří do povědomí občanů ČR doma i v zahraničí a do osnov škol. Pracujeme ještě na úpravách, které zajistí patřičný audio komentář, citující světová prvenství tkaní látek, vypalování hliněných předmětů, povrchových obydlí, prvých početních operací podle citace anglického historika matematiky atd. Věříme, že aktuální vydání těchto informací bude patřičně vylepšeno.

Do značně pozdější doby patří orientace kulturní činnosti Besedy Slovan na informace kolem doby náboženské reformace. V nedávno otevřeném ženevském Mezinárodním Muzeu Reformace (MMR) nebyl doposud vystaven patřičný exponát týkající se ranné reformace v českých zemích. Za podpory a s účastí velvyslance V. Eisenbruka jsme požádali ředitelství MMR, zda by akceptovali dar ČR jako budoucí exponát ukazující účast českých zemí na vývoji náboženské reformace v českých zemích a jejich vliv na evropský vývoj. Tato nabídka byla akceptována a ředitelka MMR svou návštěvou v Praze potvrdila, že vyrobené a darované faksimile Stížného listu českých a moravských pánů bude zařazeno mezi stálé předměty expozice Muzea. Na projektu se podílí Českobratrská církev evangelická v Praze a Magistrát hlavního města Prahy, který finanční částkou přispívá na pořízení faksimile a uspořádání slavnostního předání exponátu v dubnu 2011. Bude to během Symposia pořádaného na toto téma v Ženevě ženevským Muzeem a Besedou Slovan. Další přispěvatelé na tuto akci koordinovanou Českobratrskou církví v Praze jsou vítáni a budou pozváni k účasti na slavnostním předávání v Ženevě. Přispět mohou pomocí složenek, které má ČCE v Jungmannově ul. v Praze na požádání k dispozici.

Do skupiny týkající se informací o historii ČR patří i nedávno vydaná kniha Czechoslovakia, the State That Failed. Na základě doporučení Besedy Slovan konsultativní rada požádala 6. března 2010 Stálou komisi Senátu pro krajany o nalezení cesty k vysvětlení a opravě jednostranných a ze souvislosti vytržených informací o historii našich národů. Zatím sledujeme, zda nějaká odborná reakce našich vědců a politologů bude publikována, aby názory uvedené v knize a eventuelně přednášené autorkou na univerzitách nebyly přijaty jako trvalá historická fakta o našich zemích. V Českém dialogu č. 5-6 vyšly články Čechů v zahraničí, které oprávněně a fundovaně tuto knihu komentovaly. Jeden z autorů článků žádá formální reakci od státních úřadů a odborníků, jak jsme v březnu i my doporučovali Stálé komisi Senátu. Pozastavili jsme se obzvláště nad skutečností, že autorka přednáší na univerzitách dějiny střední Evropy a dílo napsala po grantovém pobytu v ČR. Doufáme, že vědecké instituce a Ministerstvo školství najdou a zveřejní adekvátní reakci a vysvětlení, aby tato kniha a názory bez formální vědecké oponentury se nestaly mylně referenčním faktem pro pozdější zájmové výklady historie střední Evropy.

Poslední dvě témata spolkové činnosti Besedy Slovan v Ženevě se týkají osobnosti Jana Masaryka v Ženevě a jeho poválečná funkce předsedy Světové federace organizací OSN v Ženevě do roku 1948. Světová federace odhalila v roce 1956 na jeho počest pomník nedaleko dnešního sídla OSN v Ženevě, založila Studentské středisko Jan Masaryk a jeho jménem založila Nadaci Jan Masaryk, registrovanou dodnes v ženevském obchodním rejstříku. Studentské Centrum Masaryk bylo zrušeno z finančních důvodů asi před 5 lety a Nadaci by postihl stejný osud, kdyby se Beseda Slovan s pomocí Stálé mise ČR v Ženevě a zmocněnce MZV V. Eisenbruka nespojili k zachování Nadace a obnovení její činnosti. Je to vlastně aktuální a v našem chápání nejzávažnější aktivita, na které s některými organizacemi ČR a Švýcarska pracujeme. Je to ve prospěch popularizace ČR a jejího vlivu a působnosti na mezinárodním poli hlavně v Ženevě, ale podle možností i ve světě. Tato Nadace by mohla i přispět ke směřování zahraničních studentů do ČR. Za tímto účelem žádáme Mezinárodní Koordinační Výbor Zahraničních Čechů o doporučení vládě nebo úřadům ČR aktivně se připojit k obrodě Nadace Jan Masaryk v Ženevě a využít této situace ve prospěch ČR.

Závěrem jsem na konferenci uvedl, že „zapuštění kořenů a kořínků“ ve Švýcarsku po okupaci ČR v roce 1968 nám bylo usnadněno podporou švýcarské vlády a veřejnosti po ztrátě formální svobody Československa. A to nám jako jednotlivcům a spolkům pomohlo udržet náš vztah k rodné zemi, napřed alespoň z povzdálí. Sblížení přinesené kultury a kulturnosti s místními podmínkami v nové zemi nebylo moc obtížné. S úsměvem a optimismem jsem uvedl, že jedním z kořenů jistě kulturní podobnosti a někdy blízkosti je i společný keltský původ Bojů a Helvetů. V této souvislosti jsem si povšimnul průběhu a obsahu dvou téměř současných Konferencí občanů trvale žijících v zahraničí. Tyto povšimnuté body však uvádím s vědomím relativnosti eventuelního srovnávání rozdílných podmínek, kde však cíle by mohly být velmi podobné..

88. kongres Švýcarů v zahraničí se konal 21. srpna 2010 v St. Gallenu. Týkal se asi 700 tisíc Švýcarů žijících mimo území Švýcarska, což je asi 9% z počtu obyvatel země. Hlavním předmětem jednání bylo jak zlepšit politickou reprezentaci švýcarských občanů žijících v zahraničí k dosažení lepší spolupráce. Jednalo se i o prospěšnosti těchto kontaktů pro Švýcarsko. Korespondenční volba doma i ze zahraničí je účinná a efektivní svou formou i posláním. Zahraniční Švýcaři mají zástupce v parlamentu. Konference se zúčastnili členové vlády Švýcarska.

Naše Konference v Praze má snad podobné poslání a účastníky, avšak v obnovované demokracii dnešního nového státu a týká se asi až 2 milionů osob (19 % z počtu obyvatel ČR). Již několik let doporučujeme korespondenční volby hlavně pro ČR ale i pro nás v zahraničí. V předcházejících konferencích krajané doporučovali zlepšení politického zastoupení zahraničních Čechů. Namísto toho na Ministerstvu zahraničí dnes dokonce nevidíme krajanský odbor. Žádáme stále MZV o zlepšení této situace a nabízíme pomoc a spolupráci podle našich možností. Závěrem bych rád poděkoval Mezinárodnímu koordinačnímu výboru zahraničních Čechů v čele s paní Ájou Vrzáňovou, Miroslavem Krupičkou a zakladatelem Dr. Oldřichem Černým za vynaložené úsilí k pravidelnému pokračování těchto konferencí.